

CAPITOLUL I

VIRGIL IERUNCA –

TABLOU BIOBIBLIOGRAFIC

Argumentele pentru care am gândit necesar acest tablou biobibliografic sunt mai multe. După relevanță, tabloul biobibliografic este un exercițiu anamnezic a cărui necesitate o vom considera esențială în explicațiile de mai jos. Apoi, titlul nu doar că apelează la o imagine vizuală; el are funcția de *mise en garde*. Astfel că, odată citit, înțelegem că pe parcursul acestui capitol nu vom descoperi doar tablouri scriptice, ci și susținerea sau sporirea gradului de persuadare și de informare a acestora cu numeroase fotografii inedite. Găsim în continuare biograficul și bibliograficul unei singure compoziții, cu un singur centru de interes – Virgil Ierunca.

Nașterea lui Virgil Ierunca

Virgil Ierunca, pseudonim al lui Virgil Untaru, s-a născut pe 25 august 1920, ora 6, în satul Popești, comuna Ciumagi, astăzi comuna Lădești, din județul Vâlcea. Aceste informații contrazic, respectiv contestă în parte datele regăsite în toate (fără excepție!) biografiile pentru Virgil Ierunca. De pildă, în *Enciclopedia exilului literar românesc (1945-1989)*. *Scritori, reviste, instituții, organizații*, Florin Manolescu notează: „Ierunca, Virgil (Virgil Untaru), critic literar, eseist, moralist, poet, editor, *16 august 1920, com. Lădești, jud. Vâlcea – † 28 septembrie 2006,

Paris, Franța [...].¹ Așadar, deși *Enciclopedia exilului...* este o carte care oglindește nu doar intelectul, ci și documentarea extraordinară a autorului, aceasta înregistrează (cel puțin) o eroare în biografia lui Virgil Ierunca. Eroare regăsită în toate biografiile descoperite și citite. Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice. Destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*: „Ierunca, Virgil. Născut la 16 august 1920 în comuna Lădești, județul Vâlcea, fiul lui Dumitru și al Mariei Untaru, Ierunca fiind un pseudonim (...)”²; Florea Firan, *Profiluri și structuri literare. Contribuții la o istorie a literaturii*, vol. II (M-Z), ediția a II-a: „Poet, eseist, critic literar. Virgil Ierunca (pseudonimul lui Virgil Untaru) s-a născut la 16 august 1920, în comuna Lădești, județul Vâlcea. Este fiul lui Dumitru Untaru și al Mariei (născută Neagoie), agricultori.”³; Aurel Sasu, *Dicționarul biografic al literaturii române*, biografie semnată de Ștefan Borbély: „IERUNCA Virgil (numele la naștere: Virgil Untaru), n. 16 aug. 1920, com. Lădești, jud. Vâlcea. Publicist, eseist, critic literar și poet. Căsătorit cu Monica Lovinescu. Fiul lui Dumitru Untaru și al Mariei (n. Neagoie), agricultori. Studii la Școala primară din satul natal (...)”⁴; *Împotriva uitării Virgil Ierunca – 95 de Mihaela Albu*, în „România literară”, nr. 39, 2015: „(...) În numele acestui îndemn al lor se înscrie și articolul de față, rememorarea lui Virgil Ierunca și a activității lui, în anul în care se împlinesc 95 de ani de la nașterea sa (16 august

---

¹ Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc (1945-1989). Scriitori, reviste, instituții, organizații*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Compania, București, 2010, p. 401.

² Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice. Destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, Editura Compania, București, 2002, p. 169.

³ Florea Firan, *Profiluri și structuri literare. Contribuții la o istorie a literaturii*, vol. II (M-Z), ediția a II-a, prefață de Constantin M. Popa, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1986, p. 404.

⁴ Aurel Sasu, *Dicționarul biografic al literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, p. 753 (variantă electronică, accesat în 1 august 2016).

1920) impunându-se ca o datorie a celor de astăzi.”¹ etc. Eroarea constă, aşadar, în precizarea greşită a datei de naştere a lui Virgil Ierunca. Suntem îndreptăţiţi să denunţăm greşeala şi să o îndreptăm, întrucât cercetarea noastră nu s-a redus doar la studiul în bibliotecă, descoperind, astfel, în arhiva Primăriei comunei Lădeşti din judeţul Vâlcea registrul stării civile pentru naşteri pentru anii 1919-1920. Actul numărul 37 din *Registrul stării civile pentru naşteri din 1919-1920*, pagina 93, consemnează naşterea lui Virgil Ierunca (Anexa 1). Redăm fidel textul: „Act de Naştere din anul una mie nouă sute două zeci luna August ziua două zeci şi opt stil nou, orele zece înainte de amiază: – În ziua de două zeci şi cinci ale prezentei luni, la orele şase, înainte de amiază, sa născut la casa părinţilor săi din satul Popeşti, această comună Ciumagi, un copil de sex bărbătesc, căruia i s-a dat prenumele Virgil, numele de familie fiind: Dumitru N. Untaru; fiu al D^{lui} Dumitru N. Untaru de ani trei zeci şi doi şi al D^{nei} Maria născută Ion M. Neagoe şi adoptată de Gheorghe R. Ţuicu, de ani două zeci şi doi, ambi de profesiune agricultori, domiciliaţi în comuna Ciumagi (...)”². Aşadar, **Virgil Ierunca s-a născut în 25 august 1920**. Data actului de naştere şi precizarea *stil nou* confirmă fără tăgadă veridicitatea informaţiei. Actul de naştere a fost scris pe 28 august 1920, deci la trei zile după naşterea lui Virgil Ierunca. Dacă ar fi existat o singură dată, cea a naşterii, şi nu două, una a actului şi una a naşterii, atunci am fi putut avea următoarea interpretare. Data *naşterii* este, de fapt, data declarării, deci s-a născut înainte de 25 august. Însă în acest act există două date care reflectă clar două momente distincte: data naşterii – 25 august, şi data declarării – 28 august. Cât despre precizarea *stil nou* („Act de Naştere din anul una mie nouă sute două zeci luna August ziua două zeci şi

---

¹ Mihaela Albu, *Împotriva uitării Virgil Ierunca – 95*, în „România literară”, nr. 39, 2015 (25.09.2015–1.10.2015).

² Arhiva Primăriei Lădeşti, judeţul Vâlcea, Registrul stării civile pentru naşteri, 1919-1920, fila 93.

opt *stil nou*¹), aceasta risipește incertitudinile. Conform Decretului-lege nr. 1053, ziua de 1 aprilie 1919 *stil vechi* a devenit oficial ziua de 14 aprilie *stil nou*. Începând cu această zi, toate datele s-au scris conform calendarului gregorian.² Deci, data de 25 august nu suportă modificări. Și, chiar dacă nu ar fi existat numirea *stil nou*, rezultatul scăderii celor 13 zile ar fi fost (25-13) 12 august. Această dată neapărând ulterior în niciuna dintre zecile de biografii publicate și consultate*. În schimb, un singur articol din spațiul virtual, *Scriitori vâlceni*, de pe site-ul *Istoria locală. Biblioteca ta publică*, reține ca dată a nașterii lui Virgil Ierunca ziua de 6 august 1920: „Ierunca, Virgil (pseudonimul lui Virgil Untaru, n. 6 aug. 1920, com. Lădești din jud. Vâlcea – m. 28 sept. 2006, Paris) – eseist, poet, cercetător științific. [...]”³; o posibilă greșală de scriere la calculator, 6 în loc de 16, data preluată de aproape toate biografiile, așa cum enunțam anterior.

Cumulând biografiile existente, rezultă că Virgil Ierunca s-a născut în 16 august 1920 și/sau în 6 august 1920. Corectând datele biografice din toate studiile de specialitate și incluzând în cercetare documentele de arhivă, ne asumăm o datorie de onoare și precizăm imperativ că Virgil Ierunca s-a născut în 25 august. Această dată este singura atestată documentar și oficial.

De ce însă, conform registrului matricol din școala primară, consultat în premieră (ca și registrul stării civile), data nașterii este 15 august (Anexa 2: „Elev Untaru D. Virgil născut la 15 August 1920, în cătunul Popești, com. Ciumagi, jud. Vâlcea,

---

¹ Ibidem.

² http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Adoptarea_calendarului_gregorian, accesat în 17 septembrie 2016.

* Câteva rapoarte ale Securității, identificate în Arhiva CNSAS, consemnează ca dată a nașterii ziua de 12 august.

³ http://www.istorielocala.ro/index.php?option=com_k2&view=item&id=248:scriitoriv%C3%A2lceni&Itemid=203, accesat în 13 septembrie 2016.

de naționalitate română; de religie ortodoxă¹), iar conform legitimației de student din anul IV de facultate² (Anexa 3) – și acesta un document inedit, găsit la doamna Margareta Mirică din Lădești, Vâlcea – data nașterii este 16 august? Mai mult decât atât, în registrele matricole de la Liceul „Alexandru Lahovari” din Râmnicu-Vâlcea data nașterii este 25 august 1920 (Anexa 4: „Elevul Untaru D. Virgil născut la anul 1920, luna August, ziua 25, în comuna Ciumagi, județul Vâlcea”³). Cercetarea documentelor de arhivă a fost completată de cercetarea/investigarea în teren, iar din discuțiile cu rudele lui Virgil Ierunca, Margareta Mirică și Maria Ciucă, am aflat, fără a le prezenta în prealabil datele găsite de noi, că Virgil Ierunca s-a născut în 25 august 1920⁴. Sunt noutăți care intervin în situația prezentată inițial și care complică expunerea unui punct de vedere final, unic, exact. Totuși, elucidarea exercițiului dubitativ expus se regăsește în actul de naștere din registrul de stare civilă. **Virgil Ierunca s-a născut în 25 august 1920.** Nu în 16 august! Nu în 6 august. Nu în 12 august (cum găsim în mai multe rapoarte ale Securității; a se vedea capitolul *Virgil Ierunca în memoria arhivelor*). Nu în 15 august.

Rămâne fără răspuns categoric și implacabil întrebarea – de ce Virgil Ierunca nu a spus niciodată că data nașterii sale nu

---

¹ Arhiva Liceului Teoretic Lădești, Vâlcea, Registrul matricol (*Matricula nr.1, An școlar 1929-1930*), Școala Primară „Nicolae Popilian”, comuna Lădești, Vâlcea; (în această arhivă se găsesc și registrele matricole de la Școala primară „Nicolae Popilian” din Lădești, școala în care a învățat Virgil Ierunca probabil doar în clasele I-III).

² Arhiva personală Ciucă Maria, Mirică Margareta, Carte de student, anul școlar 1943-1944, anul IV de studiu; (legitimație văzută și fotografiată prin bunăvoința doamnelor Mirică Margareta și Ciucă Maria din Lădești, Vâlcea, rude ale lui Virgil Ierunca).

³ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul „Liceul «Alexandru Lahovari»”, dosarul 4/1937, Matricula elevilor particulari, clasele I-VIII, anul școlar 1937-1938, fila 39.

⁴ Interviu cu Mirică Margareta și Ciucă Maria, Lădești, Vâlcea, 16 august 2016.

este 16 august, ci 25 august? Repetăm: în clasele de liceu a fost înregistrat ca fiind născut în data de 25 august, iar la facultate, conform legitimației la care facem trimitere, data nașterii a fost 16 august. După încheierea studiilor superioare, Virgil Ierunca acceptă data de 16 august 1920, de altfel, zi de sărbătorire după jurnalele Monicăi Lovinescu: „Miercuri, 15 august [2001 – n.n.]: Ieri, Gabriel, care a adus cu mașina de la București 50 de volume din cartea lui V., merinde de acasă și fidelitatea sa ce ne-a încălzit în ultimul deceniu. Presărbătorim la cină pe V., lăsând urările (care?) pentru mâine, când vom repeta româneștile agape [...] S-a întors de la București Bruno. Cu o prăjitură pe care Jela a făcut-o special pentru ziua lui V. [...]”¹. În fragmentele de jurnal ale lui Virgil Ierunca din 1949, 1950 și 1951 nu găsim nicio însemnare referitoare la ziua sa de naștere, nici în notele din 16 august, nici în acelea din 25 august: „16 august [1949 – n.n.] – Închis toată ziua. Scriu pentru *Uniunea Română* toate cele ce se cuvin scrise. Înfriorătoare, lipsa de ajutor din partea prietenilor și chiar a neprietenilor, pentru a face un ziar bun. Și ce ușor ar fi dacă oamenii ar crede în ceea ce vor să fie! [...] Apusul doarme și visează dialoguri.”², „25 august [1950 – n.n.] – Se pare că voi fi angajat la France-Presse. Șerban Voinea i-a telefonat lui Amăriuței. Șeful de serviciu m-a supus unui lung interogatoriu: cine sunt, ce vreau etc.”³.

Nu intervine posibilitatea/riscul uitării sau a(l) neconștientizării situației. Întreaga situație a fost asumată. Nu știm dacă și creată de Virgil Ierunca. Dar de ce i-ar fi convenit lui Virgil Ierunca să se fi născut în 16 august și nu în 25 august? Primele idei ar fi că în 16 august a avut loc un eveniment

---

¹ Monica Lovinescu, *Jurnal inedit 2001-2002*, ediție îngrijită și cuvânt-înainte de Astrid Cambose, Editura Humanitas, București, 2014, p. 147.

² Virgil Ierunca, *Trecut-au anii... Fragmente de jurnal. Întâmpinări și accente. Scrisori nepierdute*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 79.

³ Ibidem, p. 158.

marcant pentru el sau că în acea zi s-a născut cineva foarte drag sufletului său.

Potrivit certificatului de căsătorie al soților Untaru, document inedit, descoperit în fondul familial „Virgil Untaru“, deținut de Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale¹ (Anexa 5), tatăl lui Virgil Ierunca s-a născut în 23 martie 1888, iar mama sa pe 1 februarie 1898. Evenimente personale importante nu avem cunoștință să se fi petrecut în acea zi, iar evenimente istorice de care să se fi legat sufletește iarăși nu există pentru data acelei luni.

O supoziție pe care o lansăm totuși este aceasta: în 16 august 1645 s-a născut scriitorul francez Jean de La Bruyère. Să-l fi descoperit Virgil Ierunca, avidul de cărți și de lectură, care începuse încă din 1939 să-și procure propria bibliotecă, pe La Bruyère și mai ales să fi citit unica scriere a moralistului francez – *Caracterele sau Moravurile veacului* (*Les Caractères ou Les mœurs de ce siècle*)? Să fi fost Virgil Ierunca atât de încântat de această carte în care erau denunțați impertinenții, palavragii, orgolioșii, lingușitorii și să fi fost, totodată, atât de surprins de similitudinile existente între el și La Bruyère, încât să ia decizia asumării unei noi date de naștere (16 august)?! Totul rămâne la nivel ipotetic. Asemănarea dintre cei doi este totuși izbitoare. La Bruyère a fost și rămâne unul dintre cei mai importanți moralisti ai literaturii universale. Ierunca a fost și rămâne unul dintre cei mai valoroși moralisti ai literaturii române. La Bruyère este cunoscut pentru singura carte pe care a scris-o – *Caracterele*. Ierunca a rămas cunoscut și prin puținele sale cărți. Scriitorul francez ilustra spiritul secolului al XVII-lea și denunța prefăcuții, lingușitorii, guralivii, obraznicii, născocitorii de știri, prietenii celor netrebniți, fără să inventeze, doar observând ce era în jurul său. Virgil Ierunca ilustra realitatea din România secolului al XX-lea și denunța, fără apel la ficțiune și

---

¹ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, Certificat de căsătorie, documentul nr. 6/1975.

la expresivitate: infiltrații Securității, *deplasații și turciții*, cu toate categoriile știute – *răsfățații pervertirii, disponibili, păguboșii cinstiți, șantațații de circumstanță*. Atât Jean de La Bruyère, cât și Virgil Ierunca au surprins și au redat nuanțat tipologii umane, dovedindu-se portretiști veritabili.

Nu doar data nașterii era aspectul pe care trebuia să îl corectăm. Conform aceleiași *Registru al stării civile pentru nașteri din 1919-1920*, pagina 93¹, **Virgil Ierunca s-a născut în satul Popești, comuna Ciumagi** (astăzi comuna Lădești) din județul Vâlcea, deci nu în comuna Lădești, așa cum indică toate biografiile, Lădești fiind pe atunci un (alt) sat², iar numele mamei sale a fost Neagoe, și nu Neagoie (e drept, diftongarea sau nu a vocalei finale nereprezentând un element inconturabil în biografia lui Virgil Ierunca).

Precizări genealogice și onomastice

Virgil Ierunca, așa cum atestă și actul de naștere din Registrul stării civile pentru nașteri³ (Anexa 1), a fost fiul lui Dumitru Untaru și al Mariei, născută Neagoe, agricultori. Trebuie să menționăm că toate precizările genealogice pe care le scriem sunt concluzii, analogii, sinteze făcute după ce am auzit mărturiile, amintirile, explicațiile, răspunsurile doamnelor Margareta Mirică, Maria Ciucă și pe acelea ale familiei Popescu – Lucica Popescu și Nicolae Popescu, din Lădești, Vâlcea⁴.

---

¹ Arhiva Primăriei Lădești, județul Vâlcea, Registrul stării civile pentru nașteri, 1919-1920, fila 93.

² Arhiva personală Gabriela Necșuliu, Harta comunei Lădești.

³ Arhiva Primăriei Lădești, județul Vâlcea, Registrul stării civile pentru nașteri, 1919-1920, fila 93.

⁴ Margareta Mirică, Maria Ciucă, verișoare ale lui Virgil Ierunca. Margareta Mirică este profesoară de biologie la Târgoviște, dar vine frecvent în Lădești. Maria Ciucă locuiește în Lădești, lângă locul casei părintești a lui Virgil Ierunca. Interviu cu dumnealor l-am realizat pe 16 august

Astfel, aspectele descoperite, relevante și inedite pentru cercetarea noastră sunt următoarele; Dumitru Untaru, tatăl lui Virgil Untaru, s-a căsătorit cu Maria Neagoe, pe 25 octombrie 1913¹ (Anexa 5), venind din localitatea Cermegești în casa soției din localitatea Ciumagi. Potrivit certificatului de căsătorie, documentul nr. 6/1975 din Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, deținut de Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale, numele soțului ar fi inițial Untariu, cu numele tatălui Untaru și cu numele soților, după căsătorie, Untariu. Înțelegem că este o eroare materială, subînțelegem neglijențele care se reflectă în actele de după 1950, mai ales, și că numele tatălui lui Dumitru este și numele fiului – Untaru, respectiv, numele soților după căsătorie. De altfel, certificatul de naștere al lui Dumitru Untaru, documentul nr. 12/1888 din Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“², clarifică situația (Anexa 6). Numele de familie este Untaru.

Maria Neagoe a fost fiica lui Ion Neagoe și a Dumitrei Neagoe și a mai avut șase frați. Sora Dumitrei nu a putut avea copii, de aceea Ion și Dumitra Neagoe au hotărât să o dea spre adopție pe Maria mătușii sale și unchiului său – Maria și Gheorghe Țuicu.

2016, în curtea casei doamnei Mirică. Lucica Popescu, profesor pensionar de biologie, cea cu ajutorul căreia a fost întreținută corespondența dintre Virgil Ierunca și mama lui după moartea tatălui său; Lucica Popescu este soția domnului Nicolae Popescu, profesor pensionar de matematică, ai cărui părinți i-au avut nași pe Maria și Dumitru Untaru. Interviuul cu dl și cu dna Popescu a fost realizat pe 16 august 2016, în casa acestora din Lădești, Vâlcea.

¹ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, Certificat de căsătorie, documentul nr. 6/1975.

² Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, Certificat de naștere, documentul nr. 12/1888.

În Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“ existent la Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale am descoperit o legitimație ARLUS a mamei lui Virgil Ierunca¹ (Anexa 7).

Prenumele care apar pe această legitimație sunt scrise astfel: Elena (Maria). Prenumele Maria dintre paranteze și hipocoristicul cu care i se adresau cunoscuții din Lădești, (tanti) Lina, ne-au condus la următorul raționament. Mama lui Virgil Ierunca a fost fiica Dumitrei și a lui Ion Neagoe. Sora Dumitrei, Maria, nu a avut copii. Pentru că Dumitra și Ion aveau șapte copii, au hotărât să dea una dintre fiice, cel mai probabil fiica cea mare, Mariei și lui Gheorghe Țuicu. Aceștia din urmă au adoptat-o cu prenumele Maria și cu numele Țuicu. Numele de alint, Lina, păstrat și folosit în timp, reflectând întâietatea prenumelui Elena. Oamenii i s-au adresat, pe tot parcursul vieții, cu numele cu care o cunoscuseră inițial, *Lina* fiind, așa cum indică dicționarele onomastice, un hipocoristic de la prenumele Elena: „ELENA este unul dintre cele mai frecvente și răspândite prenume feminine din onomastica europeană, reproduce un foarte vechi nume personal grecesc *Heléne* (...). Forme: ILEANA (formă populară frecventă și specific românească), LEANA, LENA, LENICA, ELINA, LEANCA, LENCUȚA, ILINA, LINA, ILENA, ILENUȘA (...)”². *In extenso*, credem că prenumele și numele inițiale ale mamei lui Virgil Ierunca au fost Elena Neagoe, iar după adopție, Maria Țuicu. Prenumele și numele din urmă apar în certificatul de căsătorie al soților Untaru³, conform căruia Untariu Dumitru se căsătorește cu Țuicu Maria pe 26 octombrie 1913, în localitatea Ciomagăi, numele după căsătorie fiind **Untariu** (am explicat

---

¹ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, Legitimație ARLUS pentru Maria Untaru, documentul nr. 2/1950.

² Noemi Bomher, *Crude și suave prenume feminine. Dicționar onomastic*, Editura Casa Editorială „Demiurg“, Iași, 2009, pp. 110-111.

³ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Vâlcea, Fondul special „Untaru Ierunca Virgil“, Certificat de căsătorie, documentul nr. 6/1975.